

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jm é n e m r e p u b l i k y

Ústavní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy Jiřího Zemánka a soudců Ludvíka Davida (soudce zpravodaj) a Vojtěcha Šimíčka o ústavní stížnosti stěžovatele **T. H.**, právně zastoupeného JUDr. Ivou Němcovou, advokátkou se sídlem Sokolská 1788/60, Praha 2, proti usnesení Krajského soudu v Plzni č. j. 6 To 138/2022-78 ze dne 22. 7. 2022, za účasti **Krajského soudu v Plzni**, jako účastníka řízení, a **Krajského státního zastupitelství v Plzni**, jako vedlejšího účastníka řízení, **takto:**

I. Usnesením Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 7. 2022 č. j. 6 To 138/2022-78 byla porušena základní práva stěžovatele na soudní ochranu a osobní svobodu, zaručená čl. 36 odst. 1 a čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod.

II. Usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 7. 2022 č. j. 6 To 138/2022-78 se ve vztahu k tomuto stěžovateli (bod I. výroku) ruší.

Odůvodnění:

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky (dále jen „Ústava“) a § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví

označeného rozhodnutí s tvrzením, že jím byla porušena jeho ústavně zaručená práva zakotvená v čl. 36 odst. 1 a čl. 38 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Na úvod považuje Ústavní soud za potřebné uvést, že napadené usnesení Krajského soudu v Plzni ze dne 22. 7. 2022 č. j. 6 To 138/2022-78 bylo již předmětem přezkumu v řízení vedeném u Ústavního soudu pod sp. zn. III. ÚS 2698/22. Stalo se tak na základě ústavní stížnosti spoluobviněného nynějšího stěžovatele S. H. N. Jeho ústavní stížnosti bylo vyhověno a napadené usnesení Krajského soudu v Plzni bylo nálezem ze dne 14. 2. 2023 zrušeno. Ačkoli ve výroku nálezu nebylo výslovně uvedeno, že se usnesení ruší jen ve vztahu k tomuto stěžovateli, tedy v bodě II. výroku usnesení, z kontextu nálezu tato skutečnost vyplývá. Ústavní soud tedy na základě ústavní stížnosti T. H. podrobil napadené usnesení přezkumu i ve vztahu k jeho osobě a po tomto přezkoumání zrušil zmíněné usnesení výslovně i ve vztahu k tomuto stěžovateli.

3. Jak vyplývá z ústavní stížnosti, přiložených dokumentů a vyžádaného spisového materiálu, usnesením policejního orgánu Policie České republiky, Národní protidrogové centrály, expozitury Plzeň ze dne 25. 6. 2022 č. j. NPC-1290-396/TČ-2020-2200E2 bylo podle § 160 odst. 1 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní řád“) zahájeno trestní stíhání stěžovatele a dalších obviněných pro zvláště závažný zločin nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 odst. 1, odst. 2 písm. c), odst. 4 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „trestní zákoník“).

4. V souvislosti se zahájením trestního stíhání stěžovatele podala státní zástupkyně dozorového Krajského státního zastupitelství v Plzni návrh na vzetí stěžovatele do vazby pro naplnění důvodů § 67 písm. a) a c) trestního řádu k Okresnímu soudu v Chebu (dále jen „okresní soud“).

5. Okresní soud výrokem I. usnesení č. j. 2 Nt 6004/2022-53 ze dne 26. 6. 2022 rozhodl tak, že podle § 77 odst. 2 trestního řádu se stěžovatel propouští ze zadržení na svobodu při shledání vazebního důvodu podle § 67 písm. c) trestního řádu za současného nahrazení vazby, a to slibem obviněného podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu a dohledem probačního úředníka podle § 73 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Podle § 73 odst. 3 trestního řádu se stěžovateli ukládá povinnost dostavit se ve lhůtě do 28. 6. 2022 na středisko Probační a mediační služby v Chebu se sídlem Cheb, Lidická 2, dostavovat se následně na toto středisko dle pokynů probačního úředníka a dokládat zde místo pobytu a zdroj svých příjmů. V odůvodnění usnesení okresní soud uvedl, že z obsahu spisu a ani z návrhu státní zástupkyně neplyne žádná specifická okolnost, která by v očích soudce měla či mohla vzbudit důvodnou obavu z toho, že stěžovatel v případě propuštění ze zadržení na svobodu uteče, popř. se bude skrývat. Okresní soud dále shledal, že důvody pro uložení předstížené vazby dle § 67 písm. c) trestního řádu jsou v případě stěžovatele a dalších obviněných naplněny, a to z důvodu systematickosti jejich chování při předávání si různých předmětů v krátké době před zájmovou cestou R. F. na území Spolkové republiky Německo. Okresní soud současně konstatoval, že tyto důvody nasvědčují důvodnému podezření z nezákonného nakládání s omamnými a psychotropními látkami. Na základě chování obviněných i zadokumentované aktivity obviněného R. F. dospěl soud k závěru, že obava z možného opakování trestné činnosti, pro kterou jsou obvinění stíháni v této věci, je důvodná.

6. S ohledem na závěr o existenci vazebních důvodů vazby předstižné soudce zvažoval, zda by bylo možné vazbu nahradit některým z institutů upravených k tomuto účelu trestním řádem. Soudce byl při svých úvahách veden principem fakultativní aplikace institutu vazby coby nástroje ultima ratio ve vztahu k míře, ve které vazba jako taková zasahuje do základních práv obviněných. Soudce dospěl k závěru, že s ohledem na osobní poměry obou obviněných lze vazbu nahradit, a to i při zohlednění povahy projednávané věci. V rámci vazebního zasedání soudce přijal písemné sliby obou obviněných, že nebudou páchat trestnou činnost. Ve vztahu ke stěžovateli soud rovněž přistoupil k uložení dohledu probačního úředníka ve smyslu § 73 odst. 1 písm. c) trestního řádu. Stěžovatel bude muset plně spolupracovat s probačním úředníkem a dokládat mu zdroj a výši svých příjmů, jakož i místo pobytu. Soud rovněž akcentoval nepříznivou rodinnou situaci stěžovatele, a to potřebu pečovat o nezletilého syna, jehož matka krátce před zadržením stěžovatele zemřela. Podle soudu bude zcela a pouze na něm, zda svým chování po dobu trestního řízení prokáže, že složený slib plní, čímž předejde krajně nepříznivé situaci na straně svého nezletilého syna a těhotné partnerky

7. Proti usnesení okresního soudu podala státní zástupkyně dne 13. 7. 2022 stížnost.

8. Krajský soud v Plzni (dále jen „krajský soud“) napadeným usnesením ze dne 22. 7. 2022 usnesení okresního soudu zrušil, přičemž ve výroku I. nově rozhodl tak, že se stěžovatel bere do vazby z důvodu podle § 67 písm. c) trestního řádu, když se podle § 73 odst. 1 písm. b) trestního řádu písemný slib nepřijímá a podle § 73 odst. 1 písm. c) se vazba nenahrazuje dohledem probačního úředníka.

9. Krajský soud v napadeném usnesení uvedl, že se ztotožňuje s okresním soudem v tom, že u obou obviněných je dán důvod vazby předstižné, a odkázal na bod 13 odůvodnění okresního soudu, zároveň se ale neztotožnil s jeho závěrem o možnosti použití institutů nahrazujících vazbu. Důvodům k tomuto závěru se věnoval v bodě 14 napadeného usnesení, ve kterém uvedl, že je třeba vzít v úvahu i intenzitu vazebního důvodu, tedy v daném případě obavy, že budou obvinění opakovat páčání stíhané trestné činnosti, a dodal, že jeho obava v případě obviněných je poměrně silná. Odkázal na výši trestu odnětí svobody, kterým jsou obvinění ohroženi, a konspirativní a systematický způsob předmětného jednání. Dodal, že je velmi pravděpodobné, že se obvinění snažili trestnou činnost utajit za pomoci několika technických zařízení. Dále dospěl k závěru, že okresní soud „nevěnoval velkou pozornost osobám obou obviněných“. K tomu uvedl, že stěžovatel i druhý obviněný měli v trestněprávní rovině s neoprávněnou dispozicí s drogami zkušenost, byť na ně nelze pohlížet jako na osoby trestané pro drogovou trestnou činnost. K osobě stěžovatele krajský soud konstatoval, že má v opisu rejstříku trestů (v jeho české části) pět záznamů, v mezinárodní části jeden záznam o odsouzení v SRN z roku 2018. Z charakteru trestných činů, pro které byl v minulosti odsuzován, lze vysledovat, že motivem jeho minulé trestné činnosti často byla ziskovost. V té souvislosti lze znovu konstatovat, že v případě prokázání stíhané trestné činnosti musel být jejím motivem finanční profit. Kromě toho byl stěžovatel v trestní věci Okresního soudu v Chebu sp. zn. 7 T 148/2005 odsouzen pro trestný čin podle § 187 odst. 1 trestního zákona. Jednalo se tehdy o trestný čin nedovolené výroby a držení omamných a psychotropních látek a jedů. Osvědčil se ve zkušební době podmíněného odsouzení, vykonal trest propadnutí věci, proto je toto odsouzení zahlazeno. Pro účely rozhodování o vazbě však k němu z pohledu zkušenosti obviněného s drogami přihlížet lze.

10. Krajský soud v usnesení dále uvedl, že dospěl k závěru, že soud I. stupně nesprávně vyhodnotil, zda opatřeními, kterými nahradil u obou obviněných vazbu, lze eliminovat obavu předpokládanou v § 67 písm. c) trestního řádu. Uvedl, že kromě charakteru a povahy stíhané trestné činnosti je třeba přihlídnout i k trestní minulosti obou obviněných, kteří nejsou zcela bezúhonní, mají v trestněprávní rovině zkušenosti s drogami, což zesiluje intenzitu vazebního důvodu podle § 67 písm. c) trestního řádu a výrazně to snižuje možnost nahradit vazbu dalšími instituty. Takto rozhodl krajský soud v neveřejném zasedání, konaném dne 22. 7. 2022.

II.

Argumentace stěžovatele

11. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvádí, že po propuštění ze zadržení a až do svého zatčení po vydání napadeného usnesení, tedy po dobu bezmála jednoho měsíce, vedl řádný život, nedopustil se žádné trestné činnosti, ani v žádné trestné činnosti nepokračoval, ani zde není žádné podezření či poznatek orgánů činných v trestním řízení, které by jakkoliv nasvědčovaly páčání či snad údajného pokračování v jakékoliv trestné činnosti nebo alespoň by mohly evokovat byť i jen úmysl stěžovatele v nějaké trestné činnosti snad pokračovat. Žádné takové poznatky za celou dobu od propuštění stěžovatele ze zadržení ničemu z toho nenasvědčovaly. Na takovou skutečnost stížnostní soud v napadeném rozhodnutí ani nepoukazuje, resp. vůbec tuto ze spisu jednoznačně seznatelnou a prokazatelnou skutečnost, která nepochybně je relevantní pro úvahy, zda zde existují obavy, že stěžovatel bude pokračovat v páčání trestné činnosti, jakkoliv nezmínil a nezohlednil v jeho úvahách promítnutých v odůvodnění napadeného usnesení. Stěžovatel vedl řádný život, ihned po propuštění spolupracoval s probačním úředníkem a snažil se maximálně věnovat svému nezletilému 8letému synovi, který mu byl svěřen do péče poté, co jeho matka dne 21. 6. 2022 (tři dny před zadržením stěžovatele) náhle zemřela a chlapec byl ve velmi zoufalém psychickém stavu a současně neutěšeném zdravotním stavu s podezřením na diagnózu epilepsie. Proto stěžovatel bezprostředně po svěřením syna do jeho péče vyhledal pomoc dětského psychologa, kam se synem začal ihned ambulantně docházet a věnoval dále maximální úsilí tomu, aby byla synovi poskytnuta nezbytná péče jak psychologická, tak zdravotní a se zajištěním pevného rodinného zázemí ve společné domácnosti stěžovatele a jeho družky. Pokud by byla stěžovateli dána možnost Krajským soudem v Plzni zúčastnit se vazebního zasedání, doložil by na zasedání všechny tyto skutečnosti listinnými důkazy, jakož i slyšením svědků, které by nepochybně osvědčovaly i skutečnosti, že stěžovatel po propuštění ze zadržení vedl řádný život a nebyl důvod k obavám, že by měl páchat jakoukoliv trestnou činnost. Pokud jde o odůvodnění napadeného usnesení, je velmi obecné, paušální a velmi stručné.

12. Další námitka stěžovatele se týká toho, že stížnostní soud rozhodl o jeho vzetí do vazby v neveřejném zasedání bez toho, aby mu dal možnost se rozhodnout, zda chce využít svého práva, aby rozhodnutí o vzetí do vazby bylo projednáno v řádném vazebním zasedání za jeho přítomnosti, aby se k důvodům vzetí do vazby mohl vyjádřit a tvrdit, jakož i dokazovat důvody, pro které má za to, že důvody vazby dány ve vztahu k jeho osobě nejsou, případně že je lze nahradit zákonnými instituty. Rozhodnutí stížnostního soudu nepředcházel žádný dotaz na stěžovatele či jeho obhájce, zda trvají na tom, aby bylo rozhodováno ve vazebním zasedání nebo zda souhlasí s tím, aby bylo rozhodováno

v neveřejném zasedání, ani nebyl stěžovatel či jeho obhájce upozorněn na to, že bude stížnostní soud rozhodovat.

III.

Vyjádření účastníka řízení

13. K obsahu ústavní stížnosti se vyjádřil krajský soud, který zopakoval svoji argumentaci ohledně důvodů pro uvalení vazby na stěžovatele a vyjádřil se i k námitce ve vztahu k neveřejnému zasedání. Má za to, že napadeným usnesením nebyla dotčena základní práva stěžovatele. Ústavní soud následně zaslal obdržené vyjádření stěžovateli k případné replice, ten však tohoto svého práva nevyužil.

IV.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

14. Ústavní soud konstatuje, že je příslušný k projednání návrhu. Ústavní stížnost je přípustná (stěžovatel vyčerpal všechny zákonné procesní prostředky k ochraně práva ve smyslu § 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu), byla podána včas a osobou k tomu oprávněnou a splňuje i všechny zákonem stanovené náležitosti, včetně povinného zastoupení advokátem (§ 29 až 31 zákona o Ústavním soudu).

15. Vzhledem k tomu, že od ústního jednání nebylo možno očekávat další objasnění věci, Ústavní soud od něj podle § 44 věty první zákona o Ústavním soudu upustil.

V.

Vlastní posouzení

16. Poté, co se Ústavní soud seznámil s argumentací stěžovatele, vyjádřením účastníka řízení a obsahem příslušného trestního spisu, dospěl k závěru, že ústavní stížnost je důvodná.

17. V řízení o ústavních stížnostech [čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy a § 72 a násl. zákona o Ústavním soudu] se Ústavní soud jako soudní orgán ochrany ústavnosti (čl. 83 Ústavy) omezuje na posouzení, zda rozhodnutími orgánů veřejné moci nebo postupem předcházejícím jejich vydání nebyla porušena ústavně zaručená základní práva a svobody.

18. Obsahem institutu vazby je vymezení ústavně akceptovatelných důvodů zbavení osobní svobody obviněného, respektive obžalovaného podle čl. 8 odst. 1 a 2 Listiny s cílem znemožnit zmaření nebo ztížení dosažení účelu trestního řízení [nález ze dne 12. 10. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 4/94 (N 46/2 SbNU 57; 214/1994 Sb.)]. Vždy musí jít o opatření nezbytné k tomu, aby mohly orgány činné v trestním řízení uskutečnit a ukončit toto řízení, a to při respektování principu presumpce nevinny [nález ze dne 6. 3. 1997 sp. zn. III. ÚS 271/96 (N 24/7 SbNU 153)].

19. Možnost takového zbavení osobní svobody výslovně připouští čl. 8 odst. 5 Listiny, podle něhož nesmí být nikdo vzat do vazby, leč z důvodů a na dobu stanovenou zákonem a na základě rozhodnutí soudu. Dále je třeba upozornit na čl. 5 odst. 1 písm. c) Úmluvy, který za předpokladu, že se tak stane v souladu s řízením stanoveným zákonem, připouští zbavení svobody osoby v případě zákonného zatčení nebo za účelem předvedení před příslušný soudní orgán pro důvodné podezření ze spáchání trestného činu nebo jsou-li oprávněné důvody k domněnce, že je nutné zabránit jí ve spáchání trestného činu nebo v útěku po jeho spáchání.

20. Rozumí se bez dalšího, že na rozhodnutí o vazbě se vztahují obecné požadavky na soudní rozhodnutí, zejména požadavky náležitého odůvodnění a zákazu libovůle, které lze dovodit z práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a principu demokratického právního státu podle čl. 1 odst. 1 Ústavy. Takovéto rozhodnutí musí být přezkoumatelné. Jeho odůvodnění musí mít náležitosti podle § 134 odst. 2 trestního řádu. Musí z něj vyplývat vztah mezi skutkovými zjištěními a úvahami při hodnocení důkazů na straně jedné a právními závěry soudu na straně druhé, a to při respektování skutečnosti, že rozhodování o vazbě je vedeno vždy v rovině pouhé pravděpodobnosti, a nikoli jistoty ohledně důsledků, které mohou nastat [například nález sp. zn. III. ÚS 271/96 (viz výše), nález ze dne 3. 2. 2000 sp. zn. III. ÚS 103/99 (N 17/17 SbNU 121) nebo nález ze dne 19. 12. 2001 sp. zn. II. ÚS 413/01 (N 201/24 SbNU 513)].

21. Aby soud dostal ústavněprávnímu požadavku zdrženlivosti ve vazebních věcech a imperativu maximální šetrnosti k právům obviněného, musí soud výslovně, přehledně a logicky vysvětlit, ze kterých konkrétních skutečností vyplývá obava, že se obviněný bude chovat způsobem uvedeným v § 67 písm. a) až c) trestního řádu, a to za podmínek stanovených v dovětku tohoto ustanovení (nález sp. zn. III. ÚS 612/06 ze dne 30. 11. 2006 (N 215/43 SbNU 393)). Ustanovení § 73c trestního řádu uvádí, že v odůvodnění rozhodnutí o vzetí obviněného do vazby musí být, kromě obecných náležitostí (§ 134), výslovně uvedeny a) skutečnosti, které odůvodňují podezření ze spáchání trestného činu, pro který je obviněný stíhán, b) konkrétní skutečnosti, ze kterých jsou dovozovány důvody vazby a c) důvody, pro které nebylo možné dosáhnout účelu vazby jiným opatřením. Soud rozhodující o vazbě tak musí odůvodnit, proč je v daném případě vazba opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení, a že ani při vynaložení veškerého úsilí a prostředků ze strany orgánů činných v trestním řízení nelze tohoto účelu dosáhnout jinak [srov. nález sp. zn. I. ÚS 161/04 ze dne 25. 5. 2004 (N 74/33 SbNU 229)].

22. Jak již Ústavní soud konstatoval v nálezu sp. zn. III. ÚS 612/06 ze dne 30. 11. 2006 (N 215/43 SbNU 393) v případě vazby předstížné podle § 67 písm. c) trestního řádu, smyslem vazby je zajistit osobu obviněného, u něhož je za podmínek dovětku citovaného ustanovení dána důvodná obava, vyplývající z konkrétních skutečností, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro niž je stíhán, dokoná trestný čin, o který se pokusil, nebo vykoná trestný čin, který připravoval nebo kterým hrozil. Tento vazební důvod se do určité míry odlišuje od zbylých dvou a je založen na předpokladu, že účelem trestního řízení je i předcházení trestné činnosti. Mezi konkrétní skutečnosti, o něž se v citovaném ustanovení uvedená obava může opírat, patří např. určitá dlouhodobá tendence obviněného k páčání trestné činnosti toho druhu, pro kterou je v projednávaném případě stíhán. Vedle snadno zjistitelných skutečností (např. obviněný byl již opakovaně během delšího časového úseku za uvedenou trestnou činnost postihován, nacházel-li se např. v době, kdy měl trestnou činnost páchat, ve zkušební době podmíněného propuštění, a že tedy způsob života nemění ani pod hrozbou trestu apod., srov. rozhodnutí ve věci sp. zn.

III. ÚS 605/04 ze dne 18. 11. 2004), musí soud vyhodnotit též současnou aktuální situaci obviněného. Existence tohoto vazebního důvodu bude závislá na osobním postoji obviněného, jeho sklonech, návycích, na jeho aktuálním zdravotním stavu, rodinném zázemí a na prostředí, v němž se obviněný pohybuje. Přiměřené zhodnocení těchto aspektů musí být z odůvodnění rozhodnutí seznatelné.

23. K tomu je nutné dodat, že usnesení o vzetí do vazby se dle Ústavního soudu svým významem a důsledky v podobě zásahu do osobní svobody stěžovatele blíží rozsudku [podrobněji viz nálezn sp. zn. IV. ÚS 905/20 ze dne 12. 5. 2020 (N 98/100 SbNU 144)], přičemž Ústavní soud opětovně připomíná, že zákonné důvody, pro něž může být obviněný omezen na osobní svobodě, je nutné vykládat restriktivně (viz např. nálezn ve věci sp. zn. 612/06 ze dne 30. 11. 2006 či nálezn sp. zn. II. ÚS 317/04 ze dne 31. 8. 2004).

24. Ústavní soud dospěl k závěru, že napadené usnesení krajského soudu nedostojí výše uvedeným požadavkům. Po přezkoumání napadeného usnesení Ústavní soud konstatuje, že z něj není zřejmé, jaké konkrétní okolnosti odůvodňují předstižnou vazbu stěžovatele, respektive jaké skutečnosti odůvodňují nenahrazení vazby jiným institutem nahrazujícím vazbu.

25. Krajský soud opřel v odůvodnění napadeného usnesení svůj závěr o nemožnosti nahrazení vazby jiným opatřením v případě stěžovatele o následující skutečnosti: 1) hrozící vysoký nepodmíněný trest odnětí svobody, kterým je ohrožen a 2) obecný odkaz na konspirativní a systematický způsob stíhaného jednání. Dále konstatoval, že dle jeho názoru okresní soud nevěnoval velkou pozornost osobám obviněným (blíže viz bod 8 a 9 tohoto nálezu). Následuje závěr o tom, že dle krajského soudu okresní soud nesprávně vyhodnotil, zda opatřeními, kterými nahradil u obou obviněných vazbu, lze eliminovat obavu předpokládanou v § 67 písm. c) trestního řádu. Závěrem konstatoval (v bodě 15), že dle jeho názoru *„kromě charakteru a povahy stíhané trestné činnosti je třeba přihlídnout i k trestní minulosti obou obviněných, kteří nejsou zcela bezúhonní, mají v trestněprávní rovině zkušenosti s drogami, což zesiluje intenzitu vazebního důvodu podle § 67 písm. c) trestního řádu a výrazně to snižuje možnost nahradit vazbu dalšími instituty.“*

26. Z odůvodnění však neplyne, jaké konkrétní skutečnosti dle krajského soudu nasvědčují tomu, že stěžovatel bude v případě, že bude ponechán na svobodě, pokračovat v páčání trestné činnosti. Uvedené argumenty fakticky opakují důvody pro existenci vazebního důvodu, které vyhodnotil okresní soud, a na které krajský soud odkázal. Ani u nich však není dle Ústavního soudu přesvědčivě uvedeno, z jakých konkrétních skutečností (např. konkrétního stěžovatelova jednání či životních poměrů) plyne závěr krajského soudu o naplnění důvodů pro uložení předstižné vazby dle § 67 písm. c) trestního řádu a nemožnosti jejího nahrazení.

27. Konstatování krajského soudu, který uvedl, že dle jeho názoru okresní soud *„nevěnoval velkou pozornost osobám obou obviněných“*, je navíc v rozporu s tím, že krajský soud sám stěžovatele osobně nevyslechl, či si alespoň nevyžádal jeho stanovisko ke stížnosti státní zástupkyně. Odůvodnění napadeného usnesení krajského soudu dle Ústavního soudu postrádá posouzení osobnosti stěžovatele – osobního postoje stěžovatele, či jakékoliv závěry o jeho způsobu života, sklonech, návycích, rodinném zázemí a prostředí, v němž se stěžovatel pohybuje. Dle názoru Ústavního soudu je to však okresní soud, kdo věnoval patřičnou pozornost osobnosti stěžovatele a hodnocení rizik

v případě použití institutů nahrazujících vazbu, když vedl několikahodinové vazební zasedání (dle č. l. 42-49 od 13.45h do 17.25h dne 26. 6. 2022), ve kterém podrobně zjišťoval životní poměry obou obviněných, přičemž ze skutečností, které vyplynuly, následně vychází v odůvodnění svého rozhodnutí.

28. Krajský soud k osobě stěžovatele toliko odkázal jeho na předchozí trestní odsouzení. Takový důvod však samostatně neobstojí, neboť při rozhodování o předstižné vazbě nelze vycházet ze samotné skutečnosti, že obviněný byl v minulosti za určité (byť podobné) jednání odsouzen (*Vyhnanek, L. In: Kühn, Z., Kratochvíl, J., Kmec, J. Kosař, D. a kolektiv: Listina základních práv a svobod. Velký komentář. Praha: Leges, 2022, str. 504*). Krajský soud se při rozhodování o trvání důvodů předstižné vazby nezabýval osobností stěžovatele, ale ani otázkou, do jaké míry trvá důvodná obava z opakování trestné činnosti stěžovatelem za situace, kdy již činnost organizované skupiny byla odhalena a její členové jsou trestně stíháni. Z tvrzení obžaloby, že se stěžovatel měl čtyři měsíce podílet v rámci činnosti zločinného spolčení na distribuci drog, sama o sobě neplyne důvodná obava, že stěžovatel bude obdobnou trestnou činností páchat nanovo, pokud nebude držen ve vazbě. V odůvodnění je sice stručně popsána dlouhodobá tendence stěžovatele k páčání trestné činnosti, pro kterou je v projednávaném případě stíhán, avšak krajský soud se řádně nevěnoval tomu, jaký charakter měla zmíněná trestná činnost stěžovatele a z jaké doby odsouzení jsou. Kromě záznamu ze SRN za bagatelní přečin v souvislosti se záměnou SPZ na osobním voze, za který byl stěžovateli uložen peněžitý trest ve výši 500 EUR, jsou všechna další odsouzení z doby více než 10 let před rozhodováním soudu o vzetí do vazby v dané věci, za které mu byly uloženy pouze velmi mírné podmíněné tresty. Takto stručné a z věcného hlediska velmi povrchní odůvodnění napadeného usnesení nemůže obstát před ústavními požadavky kladenými na odůvodnění rozhodnutí, kterým je stěžovatel omezen na osobní svobodě ve stadiu bez pravomocného odsouzení za trestný čin.

29. Krajský soud pak zcela pominul zabývat se podrobněji osobními poměry stěžovatele, které by svědčily pro závěr, že nemá důvod zavdat příčiny pro další uvalení vazby. Zejména rodinná situace stěžovatele se vymyká běžným případům. Stěžovatel je otcem malého nezletilého syna, jehož matka náhle zemřela těsně před stěžovatelovým zadržením, ten mu byl svěřen do péče ve velmi zoufalém psychickém stavu a současně neutěšeném zdravotním stavu s podezřením na diagnózu epilepsie. Stěžovatel bezprostředně po svěřením syna do jeho péče vyhledal pomoc dětského psychologa, kam se synem začal ihned ambulantně docházet a věnoval dále maximální úsilí tomu, aby byla synovi poskytnuta nezbytná péče jak psychologická, tak zdravotní a se zajištěním mu pevného rodinného zázemí ve společné domácnosti stěžovatele a jeho družky, která je navíc těhotná.

30. Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. II. ÚS 2027/17 ze dne 7. 8. 2017 (N 137/86 SbNU 315) odkázal na čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, podle něž *musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními, nebo zákonodárními orgány. Nutnost zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při jakékoli činnosti týkající se dítěte, včetně soudního rozhodování*, Ústavní soud ve své judikatuře dlouhodobě zdůrazňuje [viz zejména kritéria nálezu sp. zn. IV. ÚS 950/19 ze dne 17. 4. 2020 a dále např. nález sp. zn. Pl. ÚS 23/02 ze dne 30. 6. 2004 (N 89/33 SbNU 353; 476/2004 Sb.); nález sp. zn. Pl. ÚS 15/09 ze dne 8. 7. 2010 (N 139/58 SbNU 141; 244/2010 Sb.), bod 29; nález sp. zn. IV. ÚS 3305/13 ze dne 15. 10. 2014 (N 193/75 SbNU

177); nález sp. zn. I. ÚS 1506/13 ze dne 30. 5. 2014 (N 110/73 SbNU 739); nález sp. zn. III. ÚS 3363/10 ze dne 13. 7. 2011 (N 131/62 SbNU 59) či nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3226/16 ze dne 29. 6. 2017 (N 116/85 SbNU 879)]. Podle autoritativního výkladu Výboru pro práva dítěte "vždy, když je činěno rozhodnutí s dopadem na konkrétní dítě, ... musí rozhodovací proces zahrnovat posouzení možného dopadu (negativního nebo pozitivního) rozhodnutí na dotčené dítě ... z odůvodnění rozhodnutí musí být patrné, že [nejlepší zájem dítěte] byl vzat v potaz" [viz Obecný komentář Výboru pro práva dítěte č. 14 - o právu dítěte na to, aby jeho nejlepší zájmy byly předním hlediskem (General comment No. 14 on the right of the child to have his or her best interests taken as primary consideration) z 29. 5. 2013, CRC/C/GC/14, § 6, obdobně § 29; dále jen "Obecný komentář Výboru pro práva dítěte č. 14"].

31. I když skutkové okolnosti zmiňovaného nálezu jsou odlišné od nyní projednávaného případu (jednalo se o odsouzení a uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody otci nezletilého dítěte po úmrtí matky), v obecných rysech lze na závěry tohoto nálezu odkázat, když Ústavní soud v něm konstatoval, že „*Krajský soud se nadto zcela opomněl vypořádat s dopady nepodmíněného trestu odnětí svobody na mladšího syna stěžovatele (které okresní soud zvažil velmi pečlivě), čímž své rozhodnutí učinil nepřezkoumatelným. V této souvislosti Ústavní soud upozornil na čl. 3 odst. 1 a čl. 9 Úmluvy o právech dítěte, z nichž plyne povinnost soudů zabývat se nejlepším zájmem dítěte jako předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dítěte, a to tím spíše, má-li dojít k omezení kontaktu dítěte s rodičem. Zvláštní ochrana dětí a rodičovství přitom nabývá ústavněprávní dimenze také podle čl. 32 odst. 1 Listiny.*“

32. Ústavní soud dále konstatuje, že v případě stěžovatele byla nutnost náležitého odůvodnění posílena existencí opatření nahrazujícího vazbu, a skutečností, že stěžovatel byl v důsledku usnesení okresního soudu ponechán za užití institutu nahrazujícího vazbu několik týdnů po zahájení trestního stíhání na svobodě, přičemž krajský soud neuvedl nic, co by nasvědčovalo tomu, že by orgány činné v trestním řízení zjistily nové poznatky, které by nutnosti uložit vazbu nasvědčovaly.

33. Pokud krajský soud své rozhodnutí o nemožnosti užití institutu nahrazujícího vazbu neodůvodnil konkrétními skutečnostmi, vysvětlujícími, proč je v daném případě vazba opatřením nezbytným pro dosažení účelu trestního řízení a proč v trestním řízení nelze tohoto účelu dosáhnout jinak, Ústavní soud konstatuje, že pro nedostatek náležitého odůvodnění nemůže napadené usnesení krajského soudu jako rozhodnutí o omezení osobní svobody stěžovatele obstát, neboť krajský soud zjevně postupoval v rozporu s § 73c trestního řádu.

34. Tím, že krajský soud své rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby řádně neodůvodnil, a postupoval způsobem rozporným s § 73c trestního řádu, tak, že napadené usnesení není sto být zákonným podkladem pro uložení vazby dle § 67 písm. c) trestního řádu, porušil stěžovatelovo právo na soudní ochranu zakotvené v čl. 36 odst. 1 Listiny. V důsledku vydání napadeného rozhodnutí bylo porušeno i právo stěžovatele na osobní svobodu chráněné čl. 8 odst. 2 Listiny, podle kterého nikdo nesmí být zbaven osobní svobody jinak než způsobem, který stanoví zákon.

35. K namítanému porušení stěžovatelových práv v důsledku vedení neveřejného zasedání, ve kterém krajský soud rozhodoval o stížnosti státní zástupkyně a ve kterém vydal rozhodnutí o vzetí stěžovatele do vazby dle § 67 písm. c) trestního řádu a nepřijetí

písemného slibu ani dohledu probačního úředníka, Ústavní soud odkazuje na závěry nálezu ve věci spoluobviněného stěžovatele sp. zn. III. ÚS 2698/22, které lze vztáhnout i na případ stěžovatele. Také jeho obhájkyň byla stížnost státní zástupkyně doručena do datové schránky dne 13. 7. 2022, takže stěžovatel či jeho obhájkyň měli dostatečný časový prostor zaslat soudu své vyjádření ke stížnosti, pokud měli v úmyslu rozšířit svou argumentaci nad rámec toho, co zaznělo u vazebního zasedání před soudem prvního stupně, a měli tedy i možnost podat žádost o konání vazebního zasedání. Ústavní soud proto shodně s nálezem sp. zn. III. ÚS 2698/22 konstatuje, že procesní práva stěžovatele nebyla v tomto smyslu porušena.

36. Z výše uvedených důvodů dospěl Ústavní soud k závěru, že napadeným usnesením krajského soudu bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo stěžovatele na osobní svobodu zaručené čl. 8 odst. 2 Listiny. Proto Ústavní soud ústavní stížnosti vyhověl podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu a podle § 82 odst. 3 písm. a) tohoto zákona napadené rozhodnutí zrušil.

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 14. března 2023

Jiří Zemánek
předseda senátu